

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piacsor 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében.
Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltek.
A „nyilvántartás” cikkei sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középcutza, STEIN J. könyvkereskedése.

Figyelmeztetésül.

Évnegyedes előfizetőink előfizetési határideje jövő hó elejével lejárván, tisztelettel kérjük előfizetésük megújítá át.

Lapunk előfizetési ára:

Egészévre . . . 12 frt.
Félévre . . . 6 „
Évnegyedre . . . 3 „
Egy óra . . . 1 „

Az előfizetési pénzek kiadó Stein János közép-utcai könyvkereskedésébe küldendők.

Kolozsvár, sept. 25-kén este 1862.

(D) Nincsen a pártok által könnyebben kizsákmányolható kérdés, mint a most divatba jött nemzetiségi kérdések; és alig hathat valami inkább a polgári érzés demoralizációjára, mint az erre fektetett pártmaneuverezés, mely által a tömeg az alkotmányos élet csavaros és küzdelmes perceit saját kapzsiságának céljaira felhasználni megtanítottatik.

Evtizedek alatt már több változatban láttuk előfordulni ezen kérdést, idomítva, alakítva az alakítási kísérletek természetéhez képest, és nem mondhatjuk, hogy valaha ezen kérdésnek kívánt kulcsát valaki fölfedezhette volna; ha egy kísérlet valamely egyes nemzetiség előnyére ütött ki, az a másiknak bizonynyal hátrányává vált, s az ugynevezett nemzeti egyenjogúság elve minden kérdés kivívhatott eredményénél hajótörést szenvedett.

És ennek oka az, mert intézkedésekben, párttervekben mindenütt a nemzetiségek garanciájának elmélete a külső formák, a szerkezetek, egy szóval a nemzetiségi proportio absurd felállítására körül kereshetett.

Ez pedig mind annyiszor képtelenségnek fog mutatkozni, ha csak a társadalomban az egyéni jogot meg nem tagadják; holott a társadalmi és általában az alkotmányos élet fejlődésének egyedüli alapja és garanciája az egyéni jog s minden nemzetiségi vagy bárminő osztályszerű káoszalakulások, csak az egyéni jog hátrányára állanak fel, és az erre egyedül fektethető polgári szabadságot chymirává változtatják.

De ezen eszme gyakorlati oldalát véve, maga az általa elérni kívánt cél, éppen a gyakorlat által képtelenségé válik.

Ha például a négy nemzetiségű Erdélyt egy külön országnak képzeljük, s képzelünk ide egy oly országgyűlést, melyen csodálatos uton módon minden nemzetiség egyaránt lenne képviselve: mi lenne az eredmény? az, hogy minden vitályos kérdésben vagy az egyik legkisebb nemzetiség, vagy a kormány lenne a bíró.

Például: akarnának valamit a románok, s akarnának ellenkezőt a magyarok és székelyek. Itt a volna a kérdés, ki mellé állának a szászok? Ha a magyarok mellé, akkor a többség a románok minden érdekét tönkreverheti; ha pedig a románok mellé állának, akkor mindenik táborban két nemzetiség állván, a tagadás egyenlő, és a döntő hatalom egyszerre a kormányra esik.

Vagy ám tagadják meg a székely nemzet törvényi, törvényeken és kötések alapult külön nemzetiségi jogát, mondják, hogy az egy a magyarral; a mit szász atyáinkfiai oly örömet hirdetnek. Állítsanak egy országos törvényhozó testületet ily nemzetiségi proportiora, és kérdjük, ki tagadhathja meg, hogy ez esetben még sokkal inkább, mint az elsőben Erdély sorsának eldöntőjévé és bírójává a szász nemzet válik.

Valamit fog akarni a magyar elem, ellene szegül a román, eldönti a szász, a mennyiben vagy az egyikhez, vagy a másikhoz áll. Így a szász és román kiforgatja a székely földet és törvényeiből.

Akkor szó lesz a fundus regiusról, a magyar áll a román mellé, s kiforgatja és törvényeiből a szászokat. Akkor a románok követeléseiről lesz szó; összeáll a szász és magyar, és kiforgatja mindentől őket.

Tetszik-e e harcz a nemzetiségeknek, és valjon nem világosan beláthatjuk, hogy végre is, ki fogna nyerni általa? — Ezen formával csak rombolhatunk, de nem építhetünk soha.

Világosan láthatjuk, hogy hibás uton járunk, midőn készek vagyunk az egész Európában elfogadott egyéni jogot a nemzetiségi proportio chymerájának feláldozni. Ide vetemedünk, mert sokan elvesztették ősünk bölcs törvényhozásának nyomait, kik a nemzetiségeket nem a kivihetetlen proportionalitás, hanem a sérthetetlen alapjogok által kívánták és tudták biztosítani.

Erdély és intézvényeiben világos és tiszta kulcsát birjuk a nemzetiségek biztosításának; melyekben az illető területek specifikus jogai körvonaloizva voltak.

A székelynek meg volt népnemesi, a szász-nak várospolgári intézvénye, mint oly alapjog, melyen az összes országgyűlés az illető nemzet belegegyezése nélkül mit sem változtathatott, és a mely alapjog védelmére nézve, (de csak is erre) minden nemzetiség, mely azon területek statutorius jogát birta, az országgyűlés többsége ellenében is curiatum votummal birt egész a leopoldi oklevél keletkezéig. E jognál fogva a többség valamely ily terület alapjogain soha sem változtathatott, és így történt az, hogy annyi változások s hánykodások közt is, a népes székelyföld, és a kis népességű királyföld egyaránt sérthetetlenül fentarthatá alapjogait 1848-ig.

Tehát világosan beláthatjuk, hogy a nemzetek egyenjogúságát leginkább a jogok, s nem a mestertékelt szerkezetek biztosítják.

Ha már most maga valamely állam bir oly alapjoggal, mely a szabadság illő kívánalmainak megfelelő, akkor mindjárt nincs szükség sem curiatum votumra, sem nemzetiségi proportioakra, mert az állam alapjoga minden nemzetiséget biztosít, és az uralkodó hivatása az, hogy ezen jog gyakorlatában senkit senki által elnyomatni ne engedjen. Ez a közös alkotmány élvezetének kulcsa minden európai államban, hol szintén elég vegyes nemzetiség él együtt.

Megyei bizottmányokról.

B-Szolnokmegyében a bizottmány 25-kén a mint tudva van, összehívott. Az administrator loyalis szelemi beszédet tartott, mire a jegyző a megye ügyeinek állását adta elő. Erre id. gróf Teleki Domokos ur egy meghatározó és széphanon tartott beszédet tartott, mit talán jövő számunkban közölhetünk. A beszéd vége ez: De remélem, ha csak a megyezések és capacitacionak legkisebb nyoma még képzelhető, mód és alkalom nyújtatik a jelenállás jogi természetét kimutatni, mit hosszasan és részletesen ezennel nem fejtegetek; de ezeket egy alázatos feliratban ő Felsége kezébe juttatni a m. főispáni h. urat felkértem, melyben bódoló tisztelettel kifejezzük az utat és módot, melyeknél fogva mi minden egyenlenséget és félreértést kiegyenlíteni hiszünk stb. A felírás tárgyalása 26 ra tüzetett ki, s ezzel az ülés más napig eloszlott. Jövő számunkban részletesen.

Marosszékről szintén most vesszük az értesítést. Az elnök rövid beszéddel nyitván meg az ülést, a kormánysszék leiratát kívánta felolvastatni, mire gr. Toldalagi Mihály szót kérve s azt megnyerve, az összehívott bizottmányra nézve elmondja észrevételeit, s indítványoz ő Felsége legmagasb személyéhez egy kérelmet intézni. Hasonló értelemben nyilatkoztak gr. R. I. N. S. F. A. mire administrator ur kijelenté, hogy ilyes tárgyalás megengedése hatáskörén kívül áll. Azonban, miután a főnebbi nézetekhez az összes bizottmány csatlakozott, elnök ő milga megígérte, hogy a bizottmány ezen kérelmét elnöklileg rögtön felterjeszti, s mig arra választ — óhajátása szerint kedvezőt — nyerhetne ezennel a bizottmányt eloszlatja.

Hunyadvám megye bizottmányának sorsáról tegnapelőtti telegrammunkban adtunk hírt; minthogy azonban e telegramm jöttkor már lapunk egyrésze szétküldetett, itt ismét megemlítjük, hogy ottan a bizottmány szétoszlattatott. A románok a magyarokkal egy véleményen valának.

Dobokamegye bizottmányi üléséről még nem kaptunk tüzetes értesítést, de egy magán levélből úgy értesültünk, hogy ott a vitaközlés csaknem délután 4 óráig tartott, mig végre a felirat melletti nézetek elfogadtattak s

báró Bánffy Dániel elnöklete alatt tíz tagu bizottmány nevezetett ki e felirat szerkesztésére.

K.-Fejérvár, sept. 19. 1862.

Nagy tiszteletű ref. püspök Bodola Sámuel ur, püspöki vizsgálatot tartott jelen hó 14-én a n.-enyedi egyházban, 16 án a szebeni egyházmegyében ugyan csak n.-Enyeden, és 18-án a károlyfejérvári egyházmegyében Károly-Fejérvárra. A két elsőben közfőjegyzői minőségben vizsgáló társul vette maga mellé t. Elekes Károlyt a károly-fejérvári egyházmegye esperesét, és az utóbbiban t. Basa Mihályt n.-enyedi egyházmegyei esperest. A két elsőben tartott püspöki vizsgálatról nem írok, mert jelen nem voltam, de ha ott is oly erősen, hogy az egyházak szellemi és anyagi javait tárgyzó legkisebbre is kiterjedő figyelemmel tartotta a kormányzó bölcsességgel jeles főpásztor püspöki vizsgálatát, mint a k.-fejérvári egyházmegyében, ugy jóishlettségi affectio nélkül merem állítani, hogy ily püspöki vizsgálat megteremdi az egyházi életben hasznos gyümölcseit.

Borus arczczal, könyves szemmel említette fel a főpásztor, hogy mint közfőjegyző jelenlévén a károlyfejérvári egyházmegyének 1847-ben tartott püspöki vizsgálatán, az akkori papok közül most csupán kettőt üdvözölhet; kettőn kívül a többiek az elvérzettek és holtak helyett mind újak: de hiszi és reményli, hogy az ifju lelkesekben is az isteni gondviselés Nehémiásokat adott, kik feldesztoi és ujra teremtoi lesznek a népében és anyagi erejében kipuositott egyházmegyének; és a vizsgálat folyta alatt ki is tünt, hogy bite a főpászornak nem volt alaptalan, mert mint jellemzőleg fölemlítette e napi egyik toasztoran egy nem papi személy által, midőn az idevité a Sinagoga fedelmének leányát feltamasztotta, mondván: „A leány nem halt meg, csak aluszik”, ugy láttuk mi, e vizsgálat alkal-mával, vallásos ujjelre ébredve a kiöltnek hitt egyházmegye-gét, s pedig nem csodatevő erővel feltamasztatott az ujra, hanem az egyházi javak kikeresésében, visszaszerzésébeni férfias tevékenység, azok feletti éber gond, ezelszerű és lelkiismeretes kezelés által. Örömtűn volt látni, hogy az egyes egyházak javai mily ritka ügyességgel kutattattak ki, szerezettek vissza és tettek jövedelmezőbbé az egyházak javára, s mind azokról mily tiszta és igazán adatolt számadásokban adott kimutatást a püspöki gondos és szigorú vizsgálat előtt, a derék és fáradhatatlan egyházmegyei esperes 1850-től mostanig.

Kimutatott, hogy a régebben 15 s most tizenegy anyaegyházból álló egyházmegyében hét templom, nyolcz paplak és hat iskola épült igen kevés bíjján csaknem földig ontott romjaiból ujra s mind ott, hol iskolaképes gyermek van, ha csak egy kettő is, azoknak tanításáról gondoskodás is van. Kimutatott pedig lelkiismeretes vezetett s igazán adatolt számadásokban, mind az azokra fordított pénzmennyiség, mind a forrás, miből a pénzmennyiség előállott. Láttunk e kimutatásokban csodát is, de a melyet az isteni gondviselés állított elő, egyes egyházak tőkéi, vagy ctenodumai visszanyerése körül; de láttunk mindenek felett mindennapi és folytonos áldozatot igénylő munkásságot és fáradhatatlan előjárói igyekezetet.

A vallásos élet azok közé tartozik, miknek fentartása azon módon lehetséges, a mily módon életre jött; az áldozatkészség, terheköl és veszélyektől vissza nem rettenés, és rendületlen apostoli buzgóság voltak az eszközök, melyek által a ref. anyaszentegyháznak vallásos élete kezdetben létrejött, és csak ezek által is tarthatja fenn magát, vagy sehogy sem; feltudták azt fogni a nehéz idők után a károlyfejérvári ref. egyházmegyének papjai, s a mennyiben tehették mindezen erényekben maguk jártak elől, hogy buzditssanak másokat is, és látjuk is a sikert, mivel most tizenegy és kevés idő telével tizenhárom anyaegyházban leendő élete, és pedig biztosított élete a ref. sz. vallásnak.

Örömmel hallottuk a főpásztor zárszavaiból, de meggyőződünk magunk is, hogy ily lelkesi buzgóság és gond által szent vallásunkon a pokol kapui soha diadalmat nem veendének.

T. S.

Küküllő megye, sept. 17. 1862.

Mind a dolog természete, mind pedig az olvasó közönség figyelem megkívánja, hogyha valamely megkezdett, de be nem végzett tény birlap útján nyilvánosság elé terjesztünk, a végeredményt se mulasszuk el közleni. Julius 18-án örömkifejezéssel tudatam a Küküllővárt folyamathoz indult tagosítást, mert hívéim annak a megállapított józan elvek szerinti keresztülvitéstét; bívém, hogy miután birtokosok és népközt egyezményt sikerült létrehozni, azon aggályom, melyet talán a kiháslások támaszthatandó akadályok szülnének, az ügyvezetők erélyességén szét fog párologni, s a jégtorlaszokat a kölcsönös egyetértés lanyha szellője felolvasztandja; de fájdalom! balsejtelmeim, előre el nem képzelt ötlet miatt, csaknem merőben valósultak.

És ez ötlet kifolyó terve a tagosításnak minden a népre nézve hasznosítható előnyeit légbe röpíté. Az említett P. ur ugyanis kiháslatván a tagosító bizottmánnyal az uradalom és t. Könczei ur tagjait, ennyivel az egész munkálatot bevégeztettek tekintve, megrendelte a bizottmánynak, hogy az ekkézlásiák és nép azon földiekért, melyek az uradalomnak adott tagba olvasztattak, az udvar azon lábjaiból

kárpóltassanak, melyek a falunak fenmaradt határ-részekben vannak; a többi földjeik maradjanak tagosítatlanul. Igen természetes, hogy a tagosítás ily ferde fogalmának alkalmazása, sem a lelkészek, sem a népi rokonszenvével nem találkozhatván, csak a kedélyek felizgulására nyújtott gyűnyanyagot, melynek kitörései csak hamar be is következének. A népdűbe a helyett, hogy a felsőbb rendeletek okait fűrkészne, a legközelebbi tényezőre szökte mérgét kiütni; így történt itt is, a nép az ártatlan mérnököt kezdte ki-méltelen szitkokkal illetni, s hogy a dolog komolyabb színezetet nem öltött magára, L. mérnök higgadságának tulajdoníthatni; mert a tagosítási bizottmány román ajku hivatalnokokból álló tagjai Pinciu s meg egy más legkevesébbé sem igyekeztek, vagy talán nem is akarták a népet csillapítani. Ugy látszik, hogy talányszerű titkos szerepet vállaltak ez urak magukra. Nem eszünk meg fejtegetésekbe a tagosítást illetőleg, a fennevezett tagosítási bizottmányi tagok kedélyháborító eljárásait nem célozom jellemezni, mivel vannak törvények, melyek az ily eljárásokból eredő sérelmeket bírják orvosolni; de nem mellőzhetem el sajnálatomat kifejezni a felett, hogy az ily tagosítási elvek mind azoknak a községeknek, melyek Küküllővárt mintaképpül akarták venni, kedvüket bizonyosan lehangolja, s ez üdvös tény életbejuttatását messzi kálátába helyezi; valamint azt sem hagyhatom említetlenül, hogy a küküllővári ev. ref. eklézsiá első osztályu szép földjei helyett csaknem terméketlen nyervén, ha az illetők ez ügyben lépéseket nem teendnek, anyagilag tönkre fog jutni.

Eszmerokonságnál fogva helyén látom itt felhozni, hogy egy más e. megye Sövényfalva, még mai napig sem levén papja, szellemileg esett parlagba, mely állapot a nép erkölcsére súlyosztó hatást gyakorol. Miért tartja az egyházi hatóság a megvált passivitásban, miért nem helyeztetni be a már elválasztott lelkészt, s miért nem bírja érvényben levő törvényeit tiszteletben tartatni? Mind ezek oly kérdések, melyekre, mint az egyházi viszonyokkal ismeretlen, feleletet nem adhatok s félek is, hogy ha belevegyülök majd valaki paprikát törne az orrom alá. Már vagy az elválasztott lelkész behelyeztetése, vagy más uton véget kellene venni az interdictumnak. Igaz, hogy a nép így is meg van nyugodva, nem bánja ha soha sem lesz is papja, csak bért ne fizessen; ámde az államnak és egyháznak érdekükben áll ily secta létezését minden áron megszüntetni.

Közelebről utam Királyfalván vezetvén keresztül, eszembe jutott, hogy a „K. Közlöny“ valamelyik számában olvastam az itt pusztított éghávar alkalmával bizonyos vilámlott gyermekek tetemes sérülése s a megmaradhatások fölötti kétes reményről. Elérve a bolt elébe megállítottam fogamat, egy néhány itt beszélgető polgártól a szerencsétlenek fölől magamnak tudomást szerzendő. Egy közpözs kitélt piros arcu ember kérdéseimre kielégítő feleletet adott ezen szavaival: „Azok biz istálmól a méltóságos urat Istennek hálá, mind meggyógyultak“ (minthogy Küküllőmegyében csaknem minden birtokos annyira mlts urnak kíván czimeztetni, hogy ha valaki csak tévedésből vonja is meg fölülük e czimet, azonnal azt miveletlennek tartván elfordulnak tőle, s ültöztemet tekintve, engem is megilletetett e czim, hagym a jámbor beszélőt ártatlan tévedésében, s kérdezősködöm tovább). Doctor gyógyítá e ki őket? Nem biz azokat, hanem ebből a falun keresztül jövő patakbold vitt az édes anyjok iszapot, s attól szépen kitakarodtak. Azután elbeszélte, hogy az édes anya csecsemőjének egykor fültöveit felbolmoltak, s azt nem tudván begyógyítani, egyszer a patak mellett elmenve arra a különös gondolatra jött, hogy a patakbold iszapot ragaszson fölül körül, melynek gyógyereje néhány nap alatt a sebeket elenyészett; visszaemlékezvén ezen tetteire, vilámlott gyermekei körül is alkalmazásba vette az iszapot, s most mind a három gyermek egészenesen fenjár. Valjon nem lenne-e tanácsos a szakértőknek ez iszap alkotrészeit boncolás alá venni? Kérdem továbbá, hát a szülők oly szegények, hogy nem állott módjukban orvoshoz folyamodni? Elhető állapotban vannak biz azok, de az a doktor oly drágás, hogy még az égés által kártvallott embernek is lehuzná a bőrét. Egyszer eljött s mindjárt öt pengő követelt, azután még egyszer hivatalan, s azóta mindegyre ir a notariusnak, hogy hajtsa fel a szegény elégetten az öt pengő forintot. Ki az az orvos?

Ah! a minek itt jutottam váratlanul tudomására meg-rázta egész valomat! A katonai executio ismét ki fog szála-ni ez egész évi adó felbajtására. D. Szentmártonban meg van rendelve, hogy a mely házhöz katonákat szállásolnak, minden nap háromszor hu-sos étellel, s ugyan annyiszor pálinkával kell őket ellátni. Kikerülendők a fenyegető csapást örömet fizetnek, de nincs pénzünk; eladnók marhánkat, gabonánkat potom áron is, nem kell senkinek. Ötven hatvan frtért el kell vesztegetni száz s még több véka gubonát. Szolgálon itt adatul a szeptember 17-i d. szt.-mártoni piaci gabonáár ki-mutatása: Kis vékaja oszt. értékben: tisztabuz 96 kr., elegybuz 70 kr., rozs 60—65 kr., zab 30 kr., alakor 24 kr., törökbuza 60 kr.

Bizony ha a hazánk kormánygeplőjét kezükben tartó befolyásos nagy férfiak nem világositják fel leverő helye-zetünkről Felsőleg királyunkat, kinek népeirt verő atyai szíve bizalomra jogosít, összerogynak a megbirhatlan terhek sulya alatt.

Kovácsna.

Honunk kiaknázhatlan kincseinek egy kis erecskéje nyílt meg ismét a kovásznai va-bányászatban, még pedig tisztán belföldi erők u. m. néhány brassói és háromszéki vállalkozó szellemű polgártársaink kitaratása által. Ugyanis Kovászna, Zágón, Papolec és Körös helységek hegyes ha-tárain a jótékony természettől pazar kézzel szőrt roppant mennyiségű s szakértők bányalátára eddig haszlatlan ott he-vert legjobb vasérczek már az emberi akarat eszközeivé kezdenek idomulni.

A fenebb említett derék polgárokból bányászati törvé-nyek értelmében alakult és megerősített társulatnak több évi áldozatteljes fáradozás után sikerült oly vasat állíthatni elő,

mely nem csak az erdélyi, de bármely külföldi vassal minden tekintetben kiállja a versenyt.

Az érczeknek kintinése, nagy vastartalma, könnyen az olvasztókemenczéhez szállíthatása, a vizerőnek és rop-pant erőknek közelsége szép jövőt biztosít e vállalatnak még akkor is, ha — mi nem valószínű — a vasut erre nem is jőne, mert vas azon érem, mely hasznosabb az arany-nál, mely szinte minden rendű és rangu embernek szüksége, mely talán egy mesterségnél sem nélkülözhető, s melynek használatra s így kelete hova tovább nagyobb lesz.

Erdélynek meglehetősen számú vashányát összesen nem termelnek annyi vasat, mennyi az ország szükségleteinek megfelelne, azért kivált finomabb vascszközöket és öntvé-nyeket többnyire másuttan hoznak. Ha ehhez még azt is tekintetbe vesszük, hogy kiválteppen Brassóból nagy meny-nyiségben kezdték szállítani a dunafélelemeségekbe mind a rudvasat, mind pedig a különféle öntvényeket: lehetetlen át nem látni, miszerint bár mennyi jó minőségű vasat ter-melünk, annak kelendősege van és lesz.

A kovásznai vashányá Ojtoz és Bodza szorosok között a határszélhez legközelebb fekszik, s így készleteinek a szomszéd tartományokba szállítása legkevesebb nehézség-gel jár.

Az elősorolt körülmények minden előnyösége mellett is mindegyik kivált Háromszékről kevés részvényes találko-zott, s valjon miért? Azért, mert az általános pénzszűke mellett a vállalkozó szellemre nagyon zsibbasztólag hatott a fillei — nagy mérvben s sok nélkülözhető költséggel kez-dett — vállalatban eddigi csaldás; Tamássá vált itt az em-ber a bányavállalatokra nézt, s a csaknem kézzelfogható-nak is alig hiszen, mert egyszer már lecskát kapott.

Azonban Kovásznán egészen mások a körülmények, mert itt a szerény kezdett vállalat a legbiztosabb természeti alapokra van fektetve, oly alapokra, melyek nélkül lehetet-len czélt érni: érttem ez alatt, mint már fenebb is említet-tem, a jó vasércz és erők közelségét, és oly menyiség-ben meglétét, hogy a távolabb jövőre is biztosíthatóság a munka sikere.

A mi e vállalat rövid időni felvirágozását eddig aka-dályozta, a pénzérők hiánya volt, miknek előszerzésében gátul szolgált még az is, hogy az egyes részvények (kuksz), melyek száma bányatörvénysszékileg 128-ra határozottat 5000 ftra, s így igen sokra tétettek; minek következménye a lett, hogy nem soknak jött kedve egy még nem kama-tozó részvényért annyi pénzt adni. Azonban nem szükség, hogy mindenki egy egész részvényt vegyen, mert lehet venni egy, fél, harmad, negyed, egészen egy huszad rész-vényig. Azonkívül Kovászna és a közel helységek munka-erővel is vehetnek részvényt, úgy t. i. hogy a mezei munka megszüntetével, vaskő-, szén- és fahordással fizetnek ki rész-vényüket, miáltal nemcsak állandó jövedelmet biztosítaná-nak maguknak a községek mostanra és jövőre, de az egyeseknek is folytonos keresetforrás nyílik fuvar és egyéb munka, úgy szintén az ártal is, hogy fölülleges természet-ményeiket és élelmiczikkjeiket a bányászoknak készpénzért adhatják el, s e szerint a nagyobb fáradsággal járó deszka-készítésnél jobb keresetű leend.

Ily vállalat mar hazafiai szempontból is méltó a párt-fogásra annál is inkább, mivel a ráfordított költség nem-sokára illendő, de hovatovább annál nagyobb kamatot haj-tand. Ennyit a vashányáról. A kovásznai pokolsárt és a vajnaufalvi vastartalnu ásványvizeket az idén 100, részint bel-, részint külföldi család látogatta meg gyógyhasználat végett. Ide évről évre több vendég jőne a helység és a vi-dék előnyére, ha a pokolsárt célszerűbb, csinosabb vetkező szobakkal láttatnék el, ha egy tisztességes vendéglő és sétatér jőne létre, és ha több más kellékek tekintetbe vé-tetnének; de ez mindaddig csak jámbor obajtás marad, míg a közönség a maga hasznát jobban át nem látja.

Dr. Ötörbán Nándor.

KÜLÖNFÉLÉK.

— A „P. L.“ közlése szerint a Pesten gróf Károlyi György elnökele alatt a kolozsvár-brassói vasut létesítésére nülködő bizottmány értekezletében egyebek közt Maager un-kán Londonból tett jelentése tárgyalatott, melyből kitűnik, hogy az angol tőkepénzesek hajlandók vállalkozni, csakhogy némely statisztikailag kimutatóndó kérdést tettek fel u. m. mekkora lehet az építkezési költség? mekkora közlekedési forgalmat várható-e vonalon? A magyar királyság lakói mennyi összeget fognak részvényekbe fektetni? mennyi föld-területet engednek át, s minő támogatást várnak a kormány-tól. Az értekezletben elhatározták a tisztai társaságot ezen vonalhoz csatlakozásra birni, a mit remélnek is, miután a szebeni vonalnak egy a román kormány, mint az angol tő-kepénzesek ellenszegtültek. — Mi magán uton úgy értesít-lünk, hogy a kolozsvári vasutra az angol tőkepénzesek egy bizonyos összeget befektetni, s bizonyos összeget tőleszűlő kamatra adni volnának hajlandók. Mindenesetre czélt lehet érni, ha a dolog élén állók erőlesen működnek.

— (A marosvásárhelyi „Kazinczy-alapítvány“ ügyében). Mult év december 20-án tett közlésünk (lásd „Korunk“ 1861. 267. szám, s utána több hazai lapokban) egy részét, minthogy a pályaművek beküldésének határideje küszöbén áll, röviden ismételn kívánjuk: 1) „Készíttessék mintegy 4—5 nyomtatott ívre terjedő beszély, a székei nép történeti multjából.“ Az 1862. october 1-ig bekezendő pályaművek legjobbjának 200 új frt jutalomdíj mindenesetre kiadatik. 2) „Készíttessék a székei nemzet alkotmányának, alapjainak népszerű leírása; tekintettel az ősidőkből fen-maradt törvénykezési szokásokra is.“ Határidő 1862 oct. 1-ső napja; jutalomdíj 200 új frt, és a kinyomatott mű tiszta jövedelmének fele. A pályaművek gróf Lázár Mórhoz M. Váradhelyre utasítandók. A bíráló tanári gyűlés megbizárá-ból, M. Váradhelyt, 1862 sept. 22-én. Szabó Sámuel, jegyző.

— A magyar földhitelintézet megalakult. A pesti la-pok egész terjedelmében közlik a sept. 22-én tartott alabíró közgyűlés folyamatát, s az oly fontos intézet létesítésével kap-

csolatos okmányokat és alapszabályokat. A részvény-aláírás már is sokkal felülhaladta a kívánt összeget. Részvénye-sekül a clerus tagjai nem voltak felszólítva, minthogy az örökösökre is átmenő kötelezettségek vannak megvalapítva a szabályokban. Sept. 22-ét a magyar földbirtokosság egyik örömmünepének tekintheti.

— A nmlgu m. kir. udv. kancellária a cs. k. pénzügyministeriummal egyetértve a magyar írói segély-egyletnek kivételkép megengedte, hogy a neki engedé-lyezett sorsjátékok kiadandó 100,000 db sorsjegyet 20,000-rel szaporíthassa, s így összesen 120,000 db sorsjegyet ad-hasson ki. Valamint az eredetileg engedélyezett sorsjegyek-nél, ugy az újabb 20,000 darabnál az egyletnek a 10 szá-zalékos lotto-illeték fele elengedett. Báró Eötvös József, az egyleti választmány elnöke erről a városi hatóság utján értesítettet.

— A frankfurti „Süddeutsche Ztg.“ vezércikket kö-zül „Magyarország s a német szövetség újja-szervezése“ czim alatt, melyben többek közt írja: „A mérsékelt párt Magyarországon, melynek elén Deák és Eötvös állanak, mint tudva levő, „határozottan nagy né-met“ érzelmű. Onálól, a többi Ausztriával személyes unió által összekötött magyar királyságot akar, és megérti, hogy a „nagy német eszmé“ foganatosítása végső következményei-ben okvetlen e czél felé vezérli. Mert, a mint Német-Ausztria német központi hatalomtól és nemzeti képviselőtől veszi tör-vényeit, a februári alkotmány egységi eszméje meg van sem-mítve, az összes birodalmat befoglaló birodalmi tanács lehe-telenné téve és a nem német koronaországok függetlenségé-kimondva. A németérelmű reformbarátok Ausztriában egy-forma alárendeltséget kívánnak egyenes német parlament és közös szövetségi hatalom alá; ezt kívánják mind azok, kik igaz újjaszervezés gondolatába ösztönözten bocsátkoznak s a „delegáltak gyűlékezetének“ egyezkedési indítványa semmisségét elisme-rik. Valódi parlamentet, valódi szövetségi hatalmat akarnak terjedelmes hatáskörrel és a dolgon az semmit sem változtat, hogy a szövetségi hatalom ki nem elégítő szervezését szá-n-dékozzák. Követelések nem teljesíthető a februári alkotmány uralma alatt; csak akkor teljesíthet, ha ez alkotmányt ala-posan megváltoztathatják, a koronaországok realunioját s a tágabb birodalmi tanácsot megszüntetik s czálalt a német tar-tományokat oly függetlenné teszik, hogy a szövetségiállami egyesülést Németországgal megkötni képesek legyenek. Ki-válmalk máss szóval csak a magyar program val-lósítása által teljesíthetnek. Ha gondolatjukat elfogad-juk, a magyar ellenzéki párt vezéreit is helyeselnünk kell. Az tehát szövetséghez Magyarországgal, mely Ausztriából hozzanak intézetik. Más kérdés, valjon az osztrák reformbarátok tisztában vannak-e magatartásuk ezen követ-kezményével, és megint más kérdés, valjon a német reform-párt engedhet-e és meghívásnak. Minden körülmények között azonban jó lesz e helyzetet úgy szemügyre venni, a mint van. A ki Ausztriában komolyan fogja a „nagy-német“ szö-vetségi reformot, s a ki Németországon e törekvésekhez csatlakozni akar, annak a magyar ügy pártját kell fogni.“

— Técsőről írják a „M. O.“-nak, hogy sept. 11-én 5 óra tájban a reformátusok isteni tisztelete alatt, éppen mid-őn benne V. L. tanító imádkozott, a szöszéket birtelen tűz borította el, s a bivek az imádkozó tanító urnak a villám általi megsemmisülését hitték annyival inkább, mert a szó-zékek lánggal égtek; gyermekek és asszonyok rémltlen ki-szaladtak a templomból a tanító halálát kiabálva, egy férfi (Batizi József) pedig a szöszékebe sietett, hogy a holtat on-nan lehozza; de nagy meglepetésére a tanító az ajtón szembe jött rá; így ketten azonnal a díszes szöszék oltásához fog-tak. A tanítónak erős megráztatásán kívül semmi baja. Ugyanazon villám, mely a templom keleti végében levő szó-zéket érte, a templom nyugati végén 1812. év óta fanálló, a szöszéktől mintegy 20 ölnyi távolságra eső torony te-tejét is sújtotta, s annyira megrongálta, hogy ámbár meg nem gyúlt, de mostani állásában többé aligha kijavítható. A kár százakra számítható.

— Az archeologiai ásataások Székes-Fejérvá-rott sept. 15 dik napján Henslmann Imre ur felügyelete alatt megkezdettek. Az első nap 5 lábnyi mélységben megtalál-tatott a szent István által épített s Mátyás király által bő-vített Basilica egyik belső oszlopának talapzata, mely eddigelő mintegy 2 láb magasságra ásatott ki, s néhány darab kö-pad, s veres márvány is találtatott. Az eddig az utcán fel-ásott tér mintegy 10 [] ölt foglal el s egy ölnyi mély-ségű. Az ásata s püspöki lak kerjében fog folytattni. A közönség nagy érdekltséggel szemléli az ásatai munkála-tot, melynek czélja az első szent király vallásosságának nagyszerű emlékeit, s régi királyaink koronázási s temetke-zési helyét felfedezni, s a kegyeletnek megőrizni.

— Biztos tudomásunk szerint, írja a „P. N.“ — azon udv. kancellariai rendelet, mely a magyar földhitel-intézetet illető legfelsőbb engedélyt tartalmazza, a megerősített ala-pszabályokkal együtt a helytartó-tanácschoz leérkezett, melyek semmi lényeges módosítást nem szenvedtek, és mindazt ma-gukban foglalják, mi az intézet hatásköre, belsérkeze, és különböző ügyletágaira nézve az alaprajz nyomán terve-zve volt. Az alapítók sept. 22-diki gyűlésén kibírdettettek az alapszabályok.

— A legrégibb hirlap. Európában eddig a leg-régibb hirlapnak a „English Mercury“-t tartották, mely lap 1588-ban alapítatott, Libri könyveinek árverezé-sénél azonban még egy idősebb hirlapot fedeztek föl, mely ily czim alatt jelent meg: „Newe Zeytung aus Hispanien und Italien.“ Mense Február 1544.

— A londoni világkiállítás bezáratása novem-ber 1-re halasztatott.

— Kaposvárról a „Pesti Napló“-t a következő hajme-resztő esetről értesítik, mely folyó hó 14-kén éjjel történt: Kacsokovics K. ur birtokán — az űrsi pusztában birkas lak-ban — döszölt négy haramia, kiknek nyomában volt négy csendőr. Biztos sikert akarván aratni, a fél óra járásnyira eső Meryne helységből még négy csendőr melléjük állván, a pusztának tartottak éji 11 óra felé. Az árulás azonban meg-buktatá a tervet, mert a mint a csendőrök a ház felé kö-zeledtek, néhány lépés távolságról — a lesálalásból — cso-portlőrőssel fogadtattak. Tökéletes csata fejlődött ki számos

puskalövés közt, s egy csendőr és haramia közt még birakozásra is került a dolog. A szomorú és gyászos vég: négy csendőr halva maradt, három pedig megsebesült, s csak egy menekülhetett; a haramia gyilkosok közül pedig egy sem maradt a vér-téren; kik most befutva az urasági udvarba, ennek kocsisával befogattak s elmentek világnak. Tulelony volt a haramiákra néve a biztos, védett hely, dupla fegyver és repost töltések, az árulás.

Nápolyban azon tragikus eset fordult elő, hogy két nővér párbajt vívott egymással és pedig korántsem köztüvel vagy plane még ártatlanabb eszközökkel, hanem valószínűs gyilkoskémű késsel. Az egyik nővér halva maradt a küzdőterén, a másik pedig 18 sebbel fekszik meg borzasztó gyözülmét. A párbaj oka féltékenység volt.

Az Illés Imre vezetése alatt álló 5 rabló f. hó 12-dikén este 8 órakor Szegvárra megtámadá az ott lakó Fajk-családot. A gazdát, valamint a két kocsiát összekötött kezekkel, halálfenyegetések közt a rablók a házhoz hajtották, s ezek szavára az inas kinyitá a kaput, mire a rablók betörve, a lakókat minden pénz, ezüstnemű, órák s egyéb értékes tárgyakról megfoszták. Véresem csak az inas lett megsebesítve. A falu népe a zajra a ház előtt összecsozdult, de fegyverre nem lévén, télenül kellett néznie a rablók garázdálkodását. Kik közelebb akartak jönni, azokat az udvaron őrtálló egypár rabló folytonos lövésekkel távol tartotta.

Múlt pénteken egy cigányasszonyt fogtak el a budai parton, ki három éves gyermekét a Dunába dobta. A gyermeket egy molnár élve vonta ki a hullámok közül, az asszony pedig átadott a fenytű törvényszéknek. Mentsegi azt hozta fel, hogy inkább akarta gyermekét a habok, mint az éhenhalás áldozatának adni.

Nyiltér.

Háromszéken, Barátoson sept. 9-én tartott papválasztás alkalmával a választó egyének közül voltak többen, kik a megválasztandó lelkész előnyére s nekem mint pályázónak hátrányára azt a hírt terjesztették, hogy én személyesen s megbízottam által a megyetájak között utólagos pénzfizetés ígérete mellett vesztegettem. Ezenről nyilatkoztam, hogy én sem személyesen, sem megbízottam által egy megyetájtól is votumot pénzért nem vásároltam, s midőn ezt teszem, fölkerem ezen hírt terjesztőt, állításukat adatokkal indokolni, különben az általuk terjesztett hírt rágalomnak, s magukat aljas rágalmozóknak nyilatkoztam.

Kézdí-Vásárhely, szeptember 11-én 1862.

Bartha Károly m. k. *)
kézdí-vásárhelyi ref. s. lelkész.

Nyiltérpost V. J. urhoz K-Vásárhelyre. A kérdéses ügy mostani állásában a bekielölt czáfak csak is a „nyiltér”-ben foglalhat helyet, és 95 nyomott sornyira megy. A nyiltér pedig csak a lap homlokán kitett díj előleges bekielölése mellett áll nyitva.

POLITIKAI HIREK.

ANGOLORSZÁG. London, sept. 17. A „Times” egy hosszú cikkben taglalja Lagueroniere ismeretes programját, mely szerint Olaszország két királyság, és a pápai birtokból álló szövetséges államná lenne átalakítandó. A javaslat kivonatos előrebocsátása után a city lap így folytatja: Olaszország egységes kormánya — a római terület és Veneleze kivételével — azon alkotmány, melyben Olaszország már tetteg benne van. Az egész olasz népnek legbensőbb, vágya várt kívánsága az. A legnehezebb megpróbáltatásokon ment az át, s a legnagyobb nehézségeket legyőzte. Felhasználtattak mindazon eszközök, melyekkel a legteljesebb mértékben Európá leg tudatlanabb és legbabonásabb népére hatni képes, Olaszország egysége ellen. Használtattak minden. A gyóntatások rémitései és az éjjeli gynyogatások riasztgatásai, a reactionarius királytól való félelem, s a demócrata vezér iránti szeretet mind összevéve nem volt képes Nápolyt megingatni az egység ügyéhez ragaszkodásában. Ama javaslat, hogy Olaszország szétdarabolassék, magában az országban sem talál visszhangra. Magától érthető dolognak tekinthetik-e azon hatalmak, melyek a congressusra képviselőket küldenek, hogy a Francia-, Angol-, Orosz- és Poroszország által elismert olasz királyság nem létezik? Lehet-e elismerésüket visszavonniok? És akarhatják-e az igazságosság legesekélyebb látszatával is szétdarabolni azon országot, melyre nézve megegyeztek, hogy azt osztatlan és felfoszthatlan egésznek fogják tekinteni? De feltéve azt is, hogy ez a nehézség elhárítható: azon javaslatnak, hogy egy congressus ily despoticus hatalommal ruháztassék fel, nincsen semmi államjogi alapossága. A congressus nem más, mint államok csoportozata, és semmi más teljhatalommal vagy bíraskodási joggal nincs felruházva, mint azzal, mely az egyes államokat megilleti. Ép oly kevés színével bírva az igazságnak és feljogosultságnak Olaszország szétdarabolásához, a milyen igazságtalannal s jogtalanul osztották fel annak idejében az északi hatalmak Lengyelországot. Már sokszor hivatott congressus össze a miatt, hogy bizonyos meglevő állapotra adják rá szentesítést, de soha, legalább az újabb időkben soha se hivatott össze azért, hogy egy nemzet függetlenségét megsértse, hogy királyságokat elvegyen azoktól, a kik birtokában vannak és odaadja másoknak, a kik mélyebben állnak kegyeiben. Az olasz nemzetnek azon jogát, hogy uralkodóit és kormányformáját maga válassza, megőrizheti az erőszak; de az erőszak jogán kívül nincs semmi más jog ennek végrehajtására. Hagyjuk tehát ezt a képtelenséget s vizsgáljuk azon javaslatot, mely szerint az egységes Olaszország kényszerítessék, hogy szakadjon szét, és alakuljon át szövetséggé. Mutatbat-e fel a történelem egészen szerencsés államszövetség példáját? Nem volt-e az a kettő, melyeket legjobban ismerünk, — Schweiz és Amerika — a legutóbbi 15 év alatt polgárháborúba bonyolodva? Ráállana-e Angolország szépszerével, hogy államszövetségbe töredzessék össze? vagy

Francia- avagy Poroszország, vagy Ausztria? Aztán mi-csoda szövetség az! déli és északi királyság, a pápa erkölcsi felsősege alatt, a ki az északi minden szabadságának következetes ellensége, s rablóbandák szervezése által remüllettel és pusztulással töltötte el a déli részeket!

Disraeli egy Buckinghamban tartott kiállítás alkalmával mondott beszédében ismét kijelenté rokonzenévet az északerikai unio különsvetkezett államai iránt. Szónok a múlt évben azt jósolta volt, hogy az amerikai háború nem fog sokáig tartani. E jósát még eddig nem teljesült, de ő bátorodik azt megjósítani, Az északiaknak, ugymond, nincsenek eszközök, nincs pénze, nincsenek hadiszerei, az Egyesült-államok pedig nem olyan ország, mint Schweiz, a hol pénz nélkül is lehet háborút viselni, mivel katoná minden férfi, kész házárt és hazáját harczra keln. Amerika északi államaiban nem így áll a dolog, ott a csapatok nagyrésze bevándorolt németekből és írekéből áll, a kik nyomoru rongy papírt nem verkednek, hanem jó szoldot kívánnak. Lehetetlen, hogy Angolország a déli államok által tanusított ételeválságot s a kormányzatra való képességeket ne csodálja, s habár visszatartózkodott minden beavatkozástól, okvetetlen örömmel fogja üdvözölni, ha eljő az ideje, hogy a déli államok függetlensége elismertessék.

Egy londoni távsürgöny szerint az északerikai unio ügyét csaknem az összes britt sajtó kétségbeesettnek nyilváníja.

FRANCIAORSZÁG. Páris, sept. 20. A „France” által képviselt pártokhoz tartozó körökben az a hír terjesztetik, hogy az olasz kormány oly végrele van kényszerítve, hogy elhatározta Róma birtokát, ha másképp nem, terület-átengedéssel is megszerezni. E hírből természetesen semmi sem igaz; de jellemző az említett párt embereinek észjárását. Szerintük ugyanis, ha Olaszország a pápának, kárpót-lásul elvesztett tartományaiért és Rómáért, Sardinia szigetét átengedné, Franciaország a szentszék iránti gyöngődé figyelme hozná magával, hogy ez új birtok felett a védur-ságot elvállalja; Victor Emanuel pedig országából egy darabot, a savoyai és nizzai botrány ismétlődése nélkül fogja átengedni. Egyébiránt a római kérdést illetőleg a kormánynál ez idő szerint tökéletes pangás uralkodik; habár a szabad-elvű miniszterek nem szünek ovatos mérséklettel sürgőit a megoldást. A császár, híj szerint, azt izente Metternich herczegnek, hogy a közelebbi két hónap alatt semmi sem fog történni a római ügyben, azért nyugodtan maradjon még a herczeg Németországban; a mint hogy october vége előtt nem is fog állomása helyére visszamenni. — A „Patrie” írja, hogy Partridge angol sebész 5000 font sterlinget vitt a varigianoi foglynak, még pedig nem mint aláírás utján eszközölt gyűjtés eredményét, hanem mint hivatalos tanujelét azon rokonzenének, melylyel Palmerston lord Garibaldiak Róma ellen indított hadmenete iránt viseltetik.

Lorencez tábornoknak egy segéde érkezett Párisba sürgönyökkel s a mexikoiaktól több csatában elfoglalt zászlókkal. Azt mondják, hogy Lorencez thnk Juarez elnöknek azon ajánlatáról tesz jelentést, mely szerint kész volna az elnökségről lemondani, s az ország jövődők kormányformájának meghatározását általános szavazat alá bocsátani.

OLASZORSZÁG. Turin, sept. 21. Az „Opinione” jelenti: A casalmaggiorei helyhatóság, a királyhoz intézett felirattal, melyben a ministerium elbocsátását kérte, erőhatalmossal felfüggesztetett. A hadsereg leszállításából semmi sem lesz. Conforti tegnap beadta lemondását.

A törvényszék, mely Garibaldi felett itélni fog, még mind nincs tudva határozottan. Némely tudósítások szerint a kormány arra utasította az államügyészt, hogy tegyen kifogást valamely piemonti törvényszék választása ellen, nehogy azt vethessék a kormány ellen, hogy onnan alakítja az esküdtseket, a hol a köztudat szerint legtöbb ellenzője volt Garibaldi vállalatának. Azért valószínű, hogy a milanoi semmítse, melyre a delegatio bizva van, Anconát vagy Bologna fogja választani. Másfelől egy turini hivatalos szintű tudósításban az áll, hogy a bíróság ki van jelölve, még pedig a turini; ez az egyetlen város levén Olaszországban, hol a kormány Garibaldi elítélő bírákat remélhet találni.

Garibaldi egészségi állapota kielégítő. Sebeinek gyógyulása habár lassu, de rendes folyamatban van. Kedélye legkevésbé sem lehangolt; ő maga úz tréfát a hirlapok aggodalmaskodásaiból. Minden olasz lapot olvasgat. A tábornok teljesen nyugodt vállalatának következményei iránt. Két orvos gyógyítja s ezeken kívül még két tudor áll rendelkezésre, ha netalán segélytük igénybevétenék.

Mazzini egy újabb kiáltványt bocsátott ki, melyben többek között így szól: „Bonaparte volt az, ki Garibaldi legyőzését megparancsolta, s most annak balálát követeli. Ő Olaszországot rosz szelleme. Tőle kell tehát megszabadulni, mert míg ő él, addig folytonos akadály lesz az újászülésnek. Olaszok emlékezzetek Orsini esküjére; ifjak, kétszeresze szeressétek e hazát, és emlékezzetek Brutusra és Medici Lorenzinora. És ti Olaszország hőlyei, ne feledjétek, hogy Judith is nő volt, s hogy arról van szó, hogy a közös szabadság nagy műve befejeztessék.”

Durando miniszter következő tartalmu köriratot intézett az európai udvarokhoz: „Turin, sept. 10. A kormánynak a sarnicói események után tanusított magatartása azon reményre jogosított fel, hogy Garibaldi tábornok lemond olyas vállalatokról, melyek a megállapított renddel ellenkeznek, és Olaszországot Európa előtt compromittálhatják. E remény nem teljesült be, oly érzelmektől, melyeket a törvények iránti tiszteletnek el kellett volna nyomni, szüntözttetve s egy osztály által izgatva, mely ismeretesebb áldozatairól, mint a kivított sikerről, nem retent vissza a polgárháború lehetőségétől és Olaszország sorsa és szövetségesei között békebíró akart lenni. Az 1860. évi vállalat sikerének emlékre támaszkodva, sikerült neki feles számú önkényteseket toborozni össze Sicília szigetén; a nép, melynek érzelmei Róma elfoglalása és azon aggodalom között oszlottak meg, hogy ez elfoglalás lázadás segélyével történt meg, a legnagyobb számországgal látta Garibaldiit kö-rebe érkezn; a parlament kárhoztatta az expeditiót. A király, kinek nevére folytonosan hivatkozott, nem színt meg

őt a törvények iránti tiszteletre hívni fel, mind hiában. Átutazta Siciliát és bevonult Cataniába, honnan 3,000 önkénytesrel a száraz földre hajozott át s így a királyt arra kényszerítette, hogy vállalatát tífstént és erőszakkal nyomja el. Így történt, hogy a hadsereg egy osztálya által utolérve, övével együtt fogságba esett. Azon tények, melyekre önt épp most emlékeztettem, csak fájdalmas emléket hagynak vissza nálunk; az érzületek azon egysége, mely támaszat magasztos eszmékben találja, nem zavartatik meg az által. Mindenekelőtt azonban bizonyítékai azok egy csak alig szabadbá lett nemzet politikai érettségének, azon óhajásnak, melyet Olaszország az iránt táplál, hogy sorsa rendes uton intéztessék el s azon szétéphetetlen köteléknek, mely a nemzetet az alkotmányos monarchiával összeköti. Az európai hatalmaknak nem kell félreismerniök az események valódi értelmét. A törvény győzött. Az önkénytesek jelszava azonban éppen ez által, a nemzet legforróbb óhajása lett. A nemzet fővárosát követeli. Garibaldi megdondolatlan vállalatának csak azért állott ellent, mert hiszi, hogy a kormány azon kötelezettségnek, melyet Róma illetőleg a parlament előtt vállalt magára, eleget is teend. A feladat külseje változhatott ugyan, de a megoldás szükségessége csak oly sürgős, sőt sürgősebb, mint bármikor. A felszígsten naponkint erősebben megújuló rázkódásokkal szemben, be fogják látni a hatalmak, hogy Olaszország utolsó erejét feszítette meg, midőn ellenséggé bánt azon férfival, kinek oly fényes szolgálatai és érdemei vannak a haza irányában, s ki végre is csak azon eszmét képviselte, mely minden olasz szív legforróbb óhajását képezi. E némi tekintetben önmagán nyert győzelem után nincs szüksége Olaszországnak ujabban bizonyítani, hogy úgy a európai renddel azonos; eléggé megmutatta, hogy kötelezettségét teljesíteni képes s Európa meggyőződhet ezekből, hogy azon kötelezettségnek is lelkiismeretesen eleget fog tenni, melyeket a szent szék szabadságát illetőleg magára vállalt. A katolikus nemzetek s mindenek felett Franciaország be fogják látni, mily veszélyes az antagonizmust továbbra is szítani Olaszország és a pápa között, mely antagonizmusnak egyetlen oka a világi hatalom, hogy mennyire nem tanácsos azon mérséklet és engesztelékeny szellemet, melyet az olasz nemzet tanusított, megsemmisülni engedni. E helyzet nem tarthat tovább s a kormánya nézve mindenesetre szélső következtéseket von maga után, melyekért a fellétség nem bennünket terhelhet, és melyek a katolikus világ érdekeit és Európa nyugalmát komolyan veszélyeztetik.”

A „Monarchia Nazon.” azt írja, hogy a ministerium nem fog e köriratnál megállapodni. Más okmányokra, más lépésekre is készül. El van határozva, hogy az alkudozásokat a legvégű határig folytatja s minden erkölcsi és diplomati eszközökkel támogatni fogja, melyek a nagy kérdés megoldására közrehatnak. Ha reményében csalódni találna, legalább vigaszt lel a nevezett lap azon meggyőződésben, hogy a mostani ministerium alkudozásai s az azokról maga idejében közzé teendő okmányok tanuskodni fognak azon tevékenység, bölcseségről és olasz jellem politikáról, melyeket a kormány követ a római kérdésben.

NÉMETORSZÁG. Berlin, sept. 23. A követek házá-nak mai ülésében volt a végleges zárszavazás, név szerinti felszólítás után, az 1862-i katonai költségvetés felett. A kormány által kívánt 37,779,000 tallér rendes költség, 308 szavazattal 11 ellen elvetetett.

OROSZORSZÁG. Szt. Pétervár, sept. 17. A „Journal de St. Petersburg.” a török-montenegrói viszályról szóló, táviratilag már érintett cikkében elősorolja az 1858 óta történetek részleteit; emlékeztetbe hozza, hogy Oroszország Franciaország által támogatva már akkor sürgőre a viszály szerinti megszüntetését, hogy Montenegrónak engedessék át bizonyos terület, melyért ez hűbéri adót fogna fizetni; hanem a hatalmak egy más, kevésbé gyökeres megoldásnál állapodtak meg, mely el is fogadtatván, európai törvényyné vált. Midőn alig három év lefolytával újabb kitörtek az ellenségeskedések, Törökország megígérte, hogy győzelme esetére csak az 1858 ki szerződés pontjaihoz fogja magát tartani; de nem tartotta meg ígérteit, mert Montenegrótól a békekötés alkalmával arra is kisikarta a meg egyezést, hogy törzsvárakat építhessen az országban, s katonai utat Montenegrón keresztül. Ez ha névleg nem is, de tetteg annyit, mint Montenegró függetlenségének eltérése. Oroszország ennelfogva oda utasítá konstantinápolyi követét, hogy a többi hatalmak képviselőivel egyértelműleg, szükség esetében pedig egyedül is tiltakozzék ezen bekezdés ellen.

TÖRÖKORSZÁG. Egy ragusai, sept. 23-i távirat szerint Vukalovich az összes felkelt tartományok nevében feladta magát Kursid basának. Ez teljes közbecsánatot adott, s Vukalovichot 500 keresztény pandur bazabaszájává nevezte ki, kiket maga Vukalovich fog kiválasztani a rend fentartására, a fellázadva volt kerületek népességéből.

Belgrádból sept. 21-ről távirják: Ali bey, mint a fényes kapu biztos egy szerb senator kíséretében, holnap mennek Usiczába, hogy az erőd lerombolását megrendeljük s a vitának ezáltal végét vessenek. Jövő péntekre várják Rulwer angol követ megérkezését Konstantinápolyból.

Ujabbak. Berlin, sept. 23. A követek házában hiteles hír gyanánt beszéltek, hogy a miniszterválság kifejléshez közelit. Meglehető biztos a kilátás hogy Bismark-Schönhausen lesz miniszterelnök és külügyminiszter. Azt mondják, hogy Heydt helyébe Bodelschwing lépik. A többi miniszter marad; csak Bernstorff gróf megy Párisba, mint követ.

— Páris, sept. 22. A lapok jelentik: Napoleon herczeg és herczegnő indulnak ma este Turinba. Benedetti francia követ a turini udvarnál, ma este indul vissza Turinba. A „Kreuztg.”-nak írják: Lagueroniere Biaritzba hivatván, e hó 18-án odautazott. Az új francia politika meg van állapítva, a pápa világi hatalmának fen-

*) A feltételeket a lap homlokán a közép rovatban látni fogja ön. Szerk.

tartása alapján. Néhány nap alatt tudva lesznek a jelen-tékeny módosítások, melyeket a helyzet igényel. Wa-lewski miniszterelnök lesz; egészen új dolog, miután az új császárságnak még soha sem volt miniszterelnöke.

— Turin, szeptember 22. Az „Opinione” írja: Conforti miniszter lemondása elfogadott. Min való-sul, hogy az igazságügyi tárca Tecchio kamara-

elnöknek adatnék, miután azt ideiglenesen a minis-terelnök veendi át.

— Sz. Pétervár, sept. 23. A csár tegnap beszédet tartott egy nowgorodi paraszt küldöttség-hez. Meghazudtolta az új előnyökről keringő hírt s felszólította a parasztokat, hogy siesseken a földes-urakkal kiegyezkedni.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

September 26-án: Nemzeti kölcsön 82.95, 5% Metalliques 71.5. Bank-részvény 790.—. Hitel-részvény 216.20. Váltó Londonra 125.50. Ezüst 123.75. Arany 6.—.

September 24-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 71.75. Erdélyi 69.—.

T. és felfelölös szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

H I R D E T É S E K.

HIVATALOS.

Sz. 3411. 1862.

Hirdetmény.

(692) (1—3)

P. P. R. ügy.

Szeben sz. kir. városa és széke tanácsa törvényszéke részéről mind azok, kiknek f. év martius 20-án Szebenben elhalálozott ügyvéd Lehmann Mártonnak hagyatékához bár mi ezim alatt valami követelésük lenne felhivatnak erre vonatkozó igényeiket, ezen hagyaték elárgyalása keresztül vitelével megbízott es. kir. közjegyző Gundhardt Friedrich úrnál Szebenben jelen évi december 10 ig anynyival is inkább érvényesíteni, mivel ellen esetben ezen hagyatékhoz, ha az a jelentkezett követelések kifizetése által ki fogna meritődni, csak is anynyiban lenne további igényök, a menynyiben azokat zálogjogilag illetné. Szebenben, szeptember 4-én 1862. A városi és széke törvényszéktől.

NEM HIVATALOS.

(693)

(1—3)

Szives figyelembe ajánlásul!

Volt egy idő, mikor a meglévő viszonyok nagyobb állandósággal bírtak, mint jelenleg, mikor p. o. a kézi iparnak, a közbeszédként, arany mezeje volt, mikor a takarékos és munkás könnyen félreterhetett valamit keresetéből agg napjaira, röviden, mikor az egyes is képes volt saját és övéi jövőjét biztosítani. — Ezen idő elenyészett. A viszonyok változandósága s a jelennek egyáltalában gyors fejlődése azt mivél, hogy az egyesnek sem szorgalma, sem birtoka nem elegendő arra, hogy jövő fennmaradása eszközeire biztosan számíthasson.

Egy ily mozgalmas időben immár, midőn az előrelátó családtyákat méltán gond fogja el, saját és övéik jövőjük iránt, valóban kedves jelenségek gyanánt kell, hogy az oly intézetek feltűnjenek, melyek a bennük bizóknak gyámoltó kezeket nyújtanak. S éppen ezért is támadtak, éppen korunkban, sok országokban ily intézetek, vagy is több egyes erői-nek közös czél végett egyesületei, — s ezért lépett életbe hazánkban, Erdélyben is, az 1844-dik évben, „Brassai általános nyugdíj-intézet” neve alatt, legfelsőbb jóváhagyás mellett, egy ilyen intézet.

Ezen intézet által mindenki (bár a legszegényebb is, hacsak tizenhét éven által, évenként 1 ft 26 krt tud osztr. értékben szerezni) **élet-hossz-iglan tartó jövedelmet biztosíthat magának vagy másoknak**, akármely országban tartózkodjék is, — s mégpedig bármely tetszés szerinti évi illetékekkel bé lehet lépni, ha csak az 1 ft 26 krral felosztható, és így 10, 100 s 1000 anynyival is; az így szerzendő jövedelmek kisebb vagy nagyobb mértéke, az egyenlő kornakra nézve, szabály szerint egyedül csak az évi betételek kisebb vagy nagyobb mennyiségétől függvén.

Ezen intézetnél 100 különböző korosztályok vannak, melyekben a nyugdíj-kiszabás — osztlak — nem előre meghatározott összegek szerint történik, hanem évenként a meglévő pénz mennyiségéhez alkalmazódik és azon alapelv szerint szabatik ki, hogy minél kevesebb napjai vannak még gyaníthatólag hátra valamely részvényesnek, az anynyival nagyobb nyugdíj-vonásban részesül, természetesen illeték fizetéséhez aránylag. — Az egyes évtársulatok, azaz: az egy és ugyanazon évben belépők, nem maradnak mintegy bezárva, s a többi korábbi és későbbi évesopozozatoktól elkülönítve, hanem mindnyáján együtt egy nagy egészzé olvadnak össze, minél fogva egy évesopozozat sem részletl mások feletti előnyökben, hanem minden haszon egyforma közös nyeresége mindnyájoknak.

Ezen intézetnél továbbá nem kell hogy a nők rólok gondoskodó férjeik holtát előbb megvárják, hanem ellenkezőleg megérhetik azon örömet, hogy szerzett nyugdíjokat sok éven által együtt élvezhetik; — a szülők, kik gyermekeiket életük első évében beteszik, ezen ő szeretteiket, már virágzó ifju nő, vagy 18 éves erőteljes fiatal korukban, egy kezdetben ugyan mérsékelt, de idővel növekedő évenkénti biztos jövedelemmel látják az életbe beindulni. Mekkora könnyebbség ez a gondos, de nem módos szülőkre nézve! De milyen nyugtató a vagyonosokra nézve is, kik a másoknál naponkénti tapasztalásból okulva, tudják hogy milyen változók az életnek szerencse-adományai.

A „Brassai általános nyugdíj-intézet” a bejövő illetékeknek csak 30 százalékából formálódik egy érintetlen, a következő részvényesek által öröklendő törzstőke, — 10 százalék, minden bármilyen névvel nevezendő igazgatási költségek fedezésére szolgál, — 60 százalék végre a kamatra kiadott tőkéből bejövő jövedelemmel együtt nyugdíj fizetésre van ugyan határozva, de e mellett önként értetődik, hogy a rész-illetékek félretétele által a nyugdíj várókra, vagy is még nem nyugdíj-képes tagokra is illő tekintet vagyon; egyáltalában az szolgál szinormértékül, hogy a **nyugdíj kiszabásokban az intézetnek erre rendelt jövedelmén soha és semmi esetre sem lehet túllépni, a mi által éppen ennek fennmaradása örök időkre biztosítva lenni látszik is.** — S így tehát nem halmozódik itt össze semmiféle nagy tőke, az első részvényes nemzedékek ro-vására és kárára, hanem csupán csak az említett 30 százalékok tökéssítetnek törzsalapul a végett, hogy azáltal a jövedelem apránkénti növekedése eszközöltesse. Eként az intézet már az 1861-dik év decembere végén 103,723 ft 54¹/₁₀ krry érintetlen törzstőke, 260,082 ft 14 kr nyugdíjakra fordítható tőke (tartalek-tőke) és így összesen 363,805 ft 69 kr bir-tokossa volt, a mi közös javuk, minden, valamint eddig már beállott, ugy ezután beállandó részvényeseknek. — Ha már most a folytonosan növekedő törzs, sőt még a tartalék-tőke utáni magasabb kamattjövdelem is inkább csak a jövő nemzedékek részükre marad is, de az ezáltal szenvedendő rövidségért az elsőbb évbéli részvényesek is kárpótlatnak vi-szont némileg azáltal, hogy a nyugdíj kiszabásban reájok valamivel magasabb mérték alkalmazódik, mint a milyen különben rendes számítás szerint őket illetné, míg végre a nyug-díj-kiszabás következőleg mindenekre nézve a rendes és igaz mértékre vitetődhetik vissza.

A „Brassai nyugdíj-intézet” továbbá — a mi figyelemre nagyon méltó — nem kíván semmi nemű tőkéket gyanít részvényesektől, hanem csak 17-szeri 6 százalékos évi kamattal azon tőkének, miket a részvényeseknek más hasonló intézeteknél le kell tenniük, és így üzletük vagy pénzárutukról el kell hogy vonjanak. — Ez okon semmi nemű tőké-eknek az örökösök számára visszafizetéséről sem lehet itt is méltányosan szó, valamely rész-vényes kora halála alkalmával, minthogy ide éppen semmi tőké sem fizettetnek be.

Az idősb személyekre, kikről nem kívánhatni méltányosan azt, hogy a nyugdíjvonásra 17 évig várjanak, különös tekintet van, a menynyiben számokra a várakozási idő megrövi-dül, de viszont az őket illető nyugdíj is aránylag megkissebbedik.

Vége, a biztonság minden belépőre nézve, a betételek és az által szerzendő jogok iránt a lehetőségig teljes. — Mert azonkívül, hogy az intézet hivatalnokai a választmány által képviselt egész nyugdíj-társulattól a legtükrétebb és teljesebb függésben vannak, — azonkívül, — hogy a hivatalnokok illő biztosítékkal vannak ellátva, — azonkívül, — hogy a pénzárutkezelésre a társaság által időről időre sajátlag e czéla választottak szükséges fel-ügyeletét gyakorolnak, s azonkívül hogy a számadások és gyarapodásról tudósítások a le-hető legnagyobb nyilvánossággal történnek, — minden nagykoru férfi részvényesnek, hogy-ha legalább egy teljes nyugdíjra lépett be (a mi egyenlő tiszser 1 ft 26 krrhoz osztr. ért.)

helye és szava van a választmányban, mely csak Brassóban tartja ugyan gyűléseit, de a melyre a hirlapok által a választmány ülése napjáról értesítette, akármely vidéki tag is tetszése szerint megjelenhet s a brassaiakkal hasonló befolyást gyakorolhat. Ezen választ-mány megvizsgál mindent a mi a nyugdíj-intézetet érdekli, a szabályokban szükségesnek látszó módosítási ajánlatokat felsőbb helyre felterjeszti, s mind azt elintézi a mit a társu-lat javára czélszerűnek lát, röviden, az intézetnek egész alkota saját részvényeseknek ke-zükben van és legkevésbé sem függ tett igazgatóságának vagy hivatalnokainak önkényüktől.

A beállás ezen, a fentebbiekben leirt s még eddig a maga nemében, legalább a ma-gyar korona tartományokban, egyetlen intézetbe, állapot és korai tekintet nélkül mindenkre nézve nyitva van.

Senki sem fog, ki erre támaszkodandik, az illeték fizetési évek lefolyta után egészen elhagyatva állani. — Dulják fel bár elemi csapások vagyonát és birtokát, a nyugdíj-inté-zet évenként új segédelmet nyújt neki; foszszak meg bár őt mindennemű szerencsétlenség-gek vagy lelketlen emberek sajátjától, csak néhány havak kellenek s a nyugdíj-intézetből ismét folyni fog a biztos gyámoltás számára; — egy elgyengült s munkára képtelen öreg sem fog többé másoknak terhére lenni, mert életének mindenik esztendeje új gyümölcsöket termend környezetének, az általános nyugdíj-intézet által.

Szives felszólítást intézünk azért ezennel minden emberekhez, gazdagok- és szegények-ek, előkelők- és közrendekhez a beállásra. Mégpedig ennek gyorsan kell történni, minthogy október-hó eltelte után a reudert semmi nemű belépési nyilatkozatot sem lehet többé a legjobb akarat mellett is tekintetbe venni.

A már beállottak pedig **sürgetőleg felkérhetnek, hogy még talán hátra lévő illetékeiket anynyival inkább siesseken befizetni**, mivel a gyűlé év vége felé, vagy is október hónap, a szerfelett összehalmazódó ügyeket a nélkül is csak nehezen lehet elintézni, az olyan illetékeket pedig, a melyek október vége előtt be nem fizettet-nek, az illető részvényes kárára, a személyre való tekintet nélkül elmulasztottak gya-nánt kell tekinteni és venni, minthogy különben teljes lehetetlen is lenne az évszám-lákat idejében bezárni s a következő év január havával kiosztandó nyugdíj-mennyiségeket — miként általánosán s joggal követelik — idejében tudni adni.

Az új beállások, valamint illetékfizetések is Brassóban a lópiacson, 33. szám alatt lévő főintézetben kívül, tetszés szerint az ügynökségeknél is megtörténhetnek.

Brassó, augusztus 22-kén, 1862.

A Brassai általános nyugdíj-intézet igazgatósága.

Főügynökségek:

Bécsben: Preidel Frigyes ur.

Buda-Pesten: Metz Vilmos ur.

Prágában: Kürzner testvér urak.

Sopronban: Zűgn G. J. ur.

Ügynökségek:

Alvinczen: Istvánffy János ur.
Apáthinon Duna-Bácskában: Bartl József ur.
Békfalván: Bőjte József ur.
Bílinben Csehországban: Lázersfeld Simon ur.
Beszterczén: Láni Ede ur.
Botfalván: Horváth Péter ur.
Borgó-Prundon: Tischler Antal ur.
Boros-Sebesen Magyarhonban Aradvárm.: Hardten F. ur.
Brüchen Csehországban: Dietrich Ferenc ur.
Bukarestben: Frank András Ede ur.
Csernőfalván: Binder Lajos ur.
Csernoviczon Bukovinában: Korn Mórész ur.
Dészen: Voith Gergely ur.
Debreczenben: Örvény Vilmos ur.
Duppaun Csehországban: Tichy A. C. ur.
Erzsébeth-város: Schmidt András ur.
Esseggen Tóthországban: Kramer J. ur.
Feketealmon: Kueres György és Ziegler M. urak.
Fejértplomon a Bádnában: Feigl F. A. ur.
Fejérvádon: Megay C. M. ur.
Földváron: Alstáder János ur.
Fokszádon Moldovában: Römer Fr. ur.
Fiumében: Dopáli C. ur.
Fogarásban: Thüman Frigyes ur.
Gyergyó-Szent-Miklósban: Kristófi Antal ur.
Hévízen: Albrich Vilmos ur.
Haczfelden: Telbisz János ur.
Halmágyon: Koszta József ur.
Hermányon: Boltrész Mihály ur.
Hillővényn: Poith János ur.
Illyefalván: T. Sára László ur.
Jassyban: Stenner Gottlieb Ágoston ur.
Kassán: Petrich C. ur.
Késmárkon Magyarhonban: Szopko C. N. ur.
Keskemén Magyarhonban: Reiner Adolf ur.
Kézdivásárhelyt: Csizsar Mihály ur.
Kolozsvárt: Schell Mihály ur.
Kriszban: Fóris Márton ur.
Königgrützen Csehországban: Riedl A. R. ur.
Krakkóban: Kolmer Károly ur.

Kőhalmon: Nágelschmidt Ágoston ur.
Magyaróron: Galtér György ur.
Maros-Ujvárt: Grün Izrael ur.
Marosvásárhelyt: Bell Frigyes ur.
Mező-Berényen Magyarhonban: Kirner Ede ur.
Migliczen Moldován: Dokopil Károly ur.
Nyíregyházán Magyarh. Szabolcsvárm. Meisels K. ur.
Neustadton Nagy-Sinkszékben: Binder János ur.
Péczen: Rehák Gusztáv ur.
Pozsonyban: Schauer J. ur.
Prázmáron: Grosz Lőrincz ur.
Rozsnyón: Römer Károly János ur.
Reinken Heleththonban Szt-Gallen Kantonban: Lucz-Gottier Jakab Lőrincz ur.
Sádszvároson: Leonhárdt Frigyes József ur.
Sádsz-Keresztúron, egyszersmind Sz.-Erked., Sz.-Buda-, Sz.-Dilya, Sz.-Kéz., Miklóstelke, Bene-, Mese-és Rádosa is kihatolag: Schusztér Mih. Adolf ur.
Sádsz-Sebesen: Binder Frigyes ur.
Ségesvárt: Misselbacher Károly Fr. ur.
Sepsi-Fel Dobolyon: Bartha Endre ur.
Sepsi-Szt-Györgyön: T. Roll Károly ur.
Szilágy-Somlyón: ifj. Lázár János ur.
Szerethen Bukovinában: Quirschfeld Ede ur.
Szegeden: Policzer Salamon ur.
Szentesen Magyarhonban: Weinmann Salamon ur.
Szamosújváron: Placintár Dávid ur.
Szebenben: Zűrner et Mathias urak.
Székely-Udvárhelyt: T. Becási Manó ur.
Schenitzen Magyarhonban: Wosniakovsky Nándor ur.
Toroczkón: Koronka Antal ur.
Tordán: Scholtész János Albert ur.
Ujgyhádon: Czámere József ur.
Zalában: T. Sára Zsigmond ur.
Zaleszczykon Gácsországban: Schildenfeldi T. Schilber Arszlán ur.
Zentán Magyarhonban: Wolfinger Adolf ur.
Vácon Magyarhonban: Reiser Fülöp ur.
Veresmarton: Cloos János ur.
Vidombdkon: Türk György ur.

STERN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvárt, Wittich Józsefnél Maros-Vásárhelyt, Dobray Nándornál S.-Udvárhelyt, Barthos Domokosnál S.-Szentgyörgyön kapható:

MAGYAR ROMÁN-NYELVTAN

A románul tanulók számára. Szerkesztette Fekete János (Negrutiu) balász-falvi göröggyesült érseki székesegyház korlátok kanonok. Második, átdolgozott kiadás. Ára 1 frt. 20 kr. osztr. értékben.

A garaboncsás diák naptára 1863-ra.

Számos alkalmi és alkalmatlan képpel és képtelenséggel. Ára 80 kr.

Paprika Jancsi képes kalendá-riuma 1863-ra.

Sokféle hasznos és mulattató historikákkal ellátva szer-keszti Tatár Péter a magyar nép szá-mára. Ára 30 kr.

Bolond Miska naptára 1863-ra.

Számos eredeti fametizzettel. 80 kr.

István bácsi naptára 1863-ra.

Szerkeszti Majer István. Ára 50 kr.

Kertész gazdasági naptár 1863-

dik évre: általános növényjegyzékkel és mivélési leirással ellátva. Szer-kesztik B. Nyáry Gyula és G. P. Ferencz. Ára 1 frt.